

REVISTA ECONOMICĂ

ORGAN FINANCIAR-ECONOMIC

Apare odată pe săptămână sub direcția și editura „SOLIDARITĂȚII” asociația institutelor financiare române
Redacția și administrația: Cluj, Calea Regele Ferdinand Nr. 38 (edificiul Băncii Agrare S. A. Priv. Cluj).

Membrii asociațiunii „SOLIDARITATEA”, sunt:

Agricola (Hunedoara), Agricola (Sebeșul-săsesc), Albina, Ancora, Ardeleana, Armonia, Auraria, Aurora (Baia-mare), Avrigeana, Bănățana, Banca Agrară, Soc. An. privilegiată Cluj, Banca Centrală pentru Industrie și comerț Cluj, Banca Poporală (Caransebeș) Banca Poporală (Dej), Banca Poporală, (Arpașul-inf.) Berzovia, Bihoreana, Bistrițana, Bocșana, Brădetul, Buciumana, Cassa de păstrare (Mercuria), Cassa de păstrare, (reuniune) (Sălțiște), Câmpiana, Cârțișoreana, Chiorana, Chisețeliana, Codreana, Codru, (Buteni), Codru (Lupșa), Comuna, Concordia (Gherla), Cordiana, Coroana (Cluj), Corvineana, Creditul, Crișana, Cugiereana, Decebal, Detunata, Dolna, Economia (Cohalm), Economul, Făgetana, Frăția, Frățietatea, Furnica, Geogeană, Gloria, Grănițerul, Grănițerul Bănățan, (Mehadia) Insoțirea de creait (Veștem), Institut de credit (Gavoșdia), Isvorul (Alba-Iulia), Isvorul (Sebeșul-inf.), Isvorul (Sângiorgiu), Lăpușana, Ligediana, Lipovana, Mărgineana, Mercur, Mielul, Minerva, Munteana (Corniareva), Murășiana, Murășanul, Maramurășana, Nădlăcana, Negoiul, Notana, Olteana, Oraviciană, Orientul, Patria, Piatra, Plugarul (Săcădate), Poporul (Sălțiște), Porumbăceana, Progresul, Reun. de impr. și păstrare (Ilva-mare), Rîureana (Cap.-Mănăștur), Săcana, Sătmăreana, Sebeșana (Caransebeș), Secășana, Selăgeana, Silvania Someșana, Speranța (Hosman), Șercățana, Șoimul (Uioara), Șoimul (Vașcău), Tărnăveana, Timișana, Țibleșana, Unirea, Vatra, Victoria, Viitorul, Voileana, Vlădeasa, Vulturul (Sânămărtin), Vulturul (Tășnad), Zărândeana, Zlăgneana, Zorile.

ABONAMENTUL PE 1 AN LEI 120. — PE 1/2 AN LEI 60. NUMĂRUL 2-50 LEI.	COMITETUL DE REDACȚIE: Dom. RAȚIU, Ion I. LĂPĚDATU și Const. POPP Redactor responsabil: Vasile Vlaicu.	TAȚA PENTRU INSERTIUNI: De fie-care cm ☐ 2 Lei. Bilanțurile după tarif special.
---	---	---

SUMARUL:

Frământări sociale. — Congresul Cooperăției din România. — Devizele în Germania. — Exportul cărnei conservate. — Dela Corpul contabililor.

Judiciare. — Ordonanțe. Legi. Diverse. Cronica săptămănei. — Bibliografie. Bursa.

Frământări sociale.

— Cuvânt pronunțat la deschiderea festivă a cursurilor Academiei comerciale din Cluj, în 21 Oct. 1922. —

De Ion I. Lăpădatu.

Trăim o epocă de mari turburări sociale, economice și politice. Echilibrul moral și de interese materiale al lumii, ce părea că-și găsisese o așezare mai durabilă în jumătatea a doua a secolului trecut, a fost zguduit din nou la declararea războiului mondial, prăbușindu-se — în unele locuri mai mult, în altele mai puțin — sub durata groaznicelor nenorociri.

Lumea încearcă să se reculegă, dar pentru moment se pare, că eforturile ei sunt zadarnice. Nicăiri nu se întrezăresc încă semnele serioase și încurajătoare ale unor stări normale. Și cu toate acestea ar fi o greșală, o mare greșală, a perde nădejdea unei reveniri. Ar fi o mare greșală, pentru că zguduirile, prin care trecem de prezent, nu sunt proprii numai ale zilelor noastre. Ele au mai pus lumea la încercare și de alte rânduri, firește, între alte împrejurări și sub forme deosebite. Ordinea morală și socială însă, pe care se întemeiază și trebuie să se întemeieze în mod natural organizațiunea lumii, a eșit totdeauna biruitoare, precum biruitoare va eși, desigur, și de astă dată.

Ceeace se petrece în zilele noastre, în definitiv, nu este altceva decât o veche luptă dintre două mari idei, care au preocupat totdeauna lumea, ideea libertății individuale și a egalității sociale. Este lupta dintre individualism, baza organizațiunii social-economice și politice, în care trăim, și dintre socialism, idealul, omește irealizabil, contemplat și încercat a fi impus lumii, adeseori cu cele mai mari jertfe. Este lupta îndelungată, care a izbucnit, din când în când, cu violențe mai mari sau mai mici, și care, în forma ei prezentă, a luat un caracter dintre cele mai grave.

Fiecare om de bine are datorința morală să contribuie la restabilirea ordinii, conturbată de această luptă. Avem datorința în prima linie, noi, acei cari, prin munca noastră prezentă și viitoare, suntem chemați a ne da concursul cel mai real la o îndrumare naturală și sănătoasă a lucrurilor. De aceea am socotit, că nu voi face un lucru de prisos, dacă, cu prilejul acestei festivități, voi încerca să înfățișez înaintea Domniilor Voastre fazele principale din trecut ale acestei mari lupte, greutatea enorme, cari au trebuit învinse, până s'a putut ajunge la organizațiunea socială-economică și politică actuală, asalturile ce s'au dat și se dau încă împotriva ei, stadiul, în care se găsește astăzi, și problemele, ce ni se impun pentru viitor.

*

Ideea libertății individuale, individualismul, care, cum am amintit, rezidă la baza organizațiunii social-economice și politice a zilelor noastre, a trebuit să treacă prin mari greutăți și transformări până să poată fi realizată. Istoria ei pe scurt se poate cuprinde în câteva cuvinte. Recunoscută în toate timpurile, la cei an-

tici o găsim în haina principiului individual. Apune însă deodată cu căderea lumii vechi, după care urmează pentru omenire o lungă epocă de întunec, până pe vremea renașterii și reformației. Atunci, ideea libertății individuale, individualismul, reapare cu atât succes, încât își face cale în viața morală și artistică, ba, până la un anumit grad, chiar și în cea economică și politică a popoarelor. De aci înainte se afirmă tot mai mult, până către mijlocul secolului al 18-lea, când cuvântul ei începe a fi propovăduit de cei mai mari cugetători ai lumii, când în favorul ei se produce o propagandă atât de grandioasă, încât — deși prin lupte și sacrificii enorme — a trebuit să triumfe în toată splendoarea.

Dar calea parcursă de ideea libertății individuale și triumful ce l-a realizat, le vom putea înțelege mai bine, dacă ne vom da seamă de relațiile politice, sociale și economice, între care s'a născut, s'a dezvoltat, a luptat și a învins această mare idee. Pe timpul feudalismului, sus nobilimea și preoțimea, privilegiată și atotputernică; la mijloc o burghezime încătușată în marginile înguste ale breslelor și starostiilor, iar jos, jos de tot, mulțimea poporului, țărâniea, despoiată de aproape orice drept. Relațiile de proprietate și de muncă dintre domni și sclavi, dintre maștri și muncitori numai juste nu se puteau numi. Ele erau regulate în mod arbitrar de clasele interesate suprapuse, puterea de stat fiind slabă și neputincioasă pe aceea vreme.

În cursul secolilor al 16-lea, 17-lea, și al 18-lea, lumea intră în o nouă fază. Feudalismul își pierde poziția. Regii îi prăbușesc independența politică, iar renașterea culturală, pe cea socială. Descoperirile și invențiunile dau avânt comerțului și industriei, ridicând la avere și putere clasa burgheză. Capetele încoronate se aliază împotriva nobilimei, iar guvernele încep să-și reclame dreptul de a regula ele relațiile sociale. În locul puterii oligarhice a nobilimei, se ridică absolutismul monarhic și tutela statului.

Schimbările urmate însă erau numai la suprafață. Pe seama masselor poporului nu se făcu nici o îmbunătățire. Puterea de stat n'avea vreme, dar nici interesul să se ocupe de soarta acestora. Având nevoie de bani, spre a se menține, ea trebuia să protejeze burghezimea, purtătoarea comerțului și a industriei, izvoarele bogățiilor. Se născu credința, că numai banii pot forma adevărata avuție a popoarelor, de unde apoi o serie întregă de doctrine false, cunoscute în istorie sub numirea de mercantilism. În virtutea acestor doctrine, se dădu toată protecția burghezimei, care începe, ce e drept, a se mișca tot mai liber în cadrele breslelor și starostiilor. Dar ce folos? Masele poporului erau tot sclave, neputând dispune nici chiar de roadele muncii lor.

Această stare de lucruri: tirănia și sclăvia, în care erau ținute masele poporului, deșteptă disprețul oame-

nilor de bine din jumătatea a doua a secolului al 18-lea față de asemenea stări politice, sociale și economice.

O seamă de filozofi englezi, francezi și italieni, între cari Locke, Hume, Bercaria, Montesquieu, Voltaire și desigur în fruntea tuturor intransigentul și radicalul Rousseau aflară cei dintâi drumul la Damasc. Deopotrivă își ridicară cuvântul să protesteze împotriva ordinii sociale și politice întemeiate pe nedreptate și abuz, cerând — mai totdeauna în forme deosebite însă — înlocuirea ei cu o alta, amăsurată drepturilor divine ale omului.

La acceptarea ideii de libertate individuală, în deosebi a libertății individuale pe terenul muncii, au mai contribuit, pe lângă filozofii numiți, și o altă pleiadă de scriitori francezi, nemulțumiți și ei cu ordinea socială de atunci. Pe temeiul acelorași principii, numai cât pornind cu deosebire dela critica relațiilor social-economice, aprinși contra sistemului mercantil, care nu purta nici o grijă de poporul de jos, cereau și ei schimbarea ordinii sociale. Această pleiadă de scriitori, între cari întâlnim numele ilustre ale lui Quesnay, Gournay și Turgot, sunt cunoscuți sub numirea de fiziocrați. Ei proclamau — sub influința teorii dreptului natural — ca principiu călăuzitor în viața și activitatea oamenilor, individualismul, adică ideea libertății individuale, în sensul căreia fie care trebuie lăsat să lucreze după cum îi dictează mintea și îi cer interesele. Interesele particulare — spuneau ei — silesc pe om să lucreze în interesul totalității, căci interesele individuale numai la aparență sunt antagoniste. Din ciocnirea intereselor particulare se naște ordinea și armonia socială naturală, ce trebuie să existe în lume. Această ordine e superioară tuturor combinațiilor artificiale, ce omul își poate închipui. Decretați deci libertatea individuală pe toate terenurile — continuau fiziocrații — și lăsați pe oameni să lucreze liber, după cum vor ști și vor crede mai bine și nu vă puneți în celea lor. Puneți drepturile indivizilor înaintea tuturor celorlalte drepturi și întreagă aceasta a lor filozofie și-o resumau fiziocrații în memorabila axiomă: „laissez faire, laissez passer, le monde va de lui même“, axiomă, pe care multă lume a înțeles-o greșit, referindu-o nu numai la muncă, ci și la morală și religie, de unde apoi s'a produs și o mare confuzie, plătita scump de secolul trecut.

Dar deși fiziocrații, reprezentanții individualismului, în principiu, reclamau libertatea completă de acțiune, totuși, poate, sub greutatea împrejurărilor și ca o reacțiune la sistemul mercantil, căzură în greșala de a crede, că numai lucrarea pământului este productivă, și că toate celelalte lucrări omenești ar fi sterile. Din acest punct de vedere învățăturile fiziocraților erau unilaterale și tot ce era bun, a fost baza, ideea libertății individuale, în numele căreia cereau reforma socială. A trebuit să vină unul dintre cei mai mari filozofi și economiști ai lumii, Adam Smith, care să dea lovitura de moarte societății, întemeiate pe nedreptăți și tirănie, să arate uni-

lateritatea sistemului fiziocrat, să dovedească, că ocupațiunile omenești sunt folositoare și productive, că nu banii mercantiliștilor și nici pământul fiziocraților, ci forțele de muncă formează adevărata putere și bogăție a popoarelor. În consecință el cerea reforma societății pe temeiul completei libertăți a muncii individuale.

Iată, în chipul acesta, s'a pus bază științifică ideii de libertate individuală, individualismului. Plecând dela filozofii, în deosebi cei francezi, anteluptători ai libertății politice, dela fiziocrați și Adam Smith, reprezentanții libertății economice, toți reclamau o radicală reformă socială, în care indivizii să fie liberi, egal îndreptățiți și munca lor respectată.

Libertatea individuală era reclamată și de relațiile de muncă, radical schimbate prin invențiuni și special prin introducerea mașinilor în viața economică. Corporațiunile și țehurile nu mai puteau cuprinde în cadrele lor înguste industria de fabrică și comerțul își reclama drumuri libere în toată lumea. Forțele fizice ale lucrătorilor, înlocuite prin mașina de abur, trebuiau, aplicate pe alte terene de muncă.

Astfel ideea libertății individuale, nu numai deplin pregătită sub raport științific, dar și reclamată prin forța împrejurărilor, trebuia acum realizată. Lupta între lumea nouă și cea veche trebuia dată. Tot ce mai rămânea era, să se găsească momentul oportun pentru acest scop. Poporul francez îl găsi și prin o revoluție fără seamăn în istoria lumii, în August 1789, desființează ordinea cea veche, introducând o ordine nouă, întemeiată pe libertatea individuală și egalitatea politică.

Dar lumea cea nouă a revoluției franceze cu aplicarea exagerată a ideilor de libertate, provocă o mare confuzie, o astfel de confuzie, încât unul dintre cele dintâi acte ale acestei lumi nouă, a fost decapitarea celor ce o decretaseră. Libertatea decretată, nu putu fi aplicată. În numele ei ajung — ce-i drept — la putere jacobinii, deveniți celebri prin tirănia lor. După jacobini urmează Napoleon Bonaparte cu războaiele lui de două decenii, în timpul cărora libertatea rămâne tot numai o ficțiune. Popoarele Europei, luptând împotriva „satrapului“, — cum îi spuneau pe atunci — luptau pentru libertate și instituțiunile democratice ale ei. Veți crede, poate, că cel puțin după catastrofa dela Waterloo, ideea libertății a fost mai norocoasă în drumul de realizare? Nu; când lumea, sătulă de războaie, aștepta ca Congresul dela Viena să introducă libertatea, pentru care ea luptase, Congresul încheie alianța sfântă și restituie lumea cea veche cu tot absolutismul ei. Ideile lui de Maistre, Chateaubriand, Gentz și Metternich devin stăpâne în Europa. Reacțiune pe toată linia și ca ironia să fie la culmea, „Tugendbund“-ul german fu înlocuit cu „Adelskette“.

Ideea de libertate individuală și egalitate politică, cu toată goana pornită împotriva realizării ei, era totuși cu mult prea înrădăcinată în gândirea lumii, decât se poată fi înăbușită pe prea multă vreme. Lumea cea

veche, restituită de Congresul dela Viena, abia mai putu dura 15 ani, până la 1830. Revoluția din Polonia, mișcarea de reformă din Anglia și alungarea bourbonilor din Franța, dădură din nou signalul de luptă. Un vânt de reformă liberală cuprinse întreaga Europă de apus. În Franța, Anglia, Spania și Portugalia ideea de libertate rămâne victorioasă. Numai în Germania, Austria și Italia mai putu fi înăbușită de mâna de fier a lui Meternich.

Europa apuseană, desfăcufă de Alianța sfântă, apucă calea constituționalismului, adoptând lumea cea nouă cu toate instituțiunile ei democratice. Anul 1848 provoacă o nouă sguđuire în favorul ideii de libertate individuală și egalitate politică. Germania și Italia să emancipează de Austria, care singură, împreună cu Rusia numai, mai perzista în rezistență față de nouile idei. Astfel ideea libertății politice fu realizată în cele multe din statele Europei.

Odată cu libertatea politică s'a realizat — putem spune chiar în măsură mai mare și chiar și în statele refractare libertăților politice — și libertatea economică, desființându-se și ultimile rămășițe feudale ale restricțiunilor pe terenul muncii. Clasele burgheze, care ajunseră acum la putere politică, aveau tot interesul, ca libertatea economică, libertatea muncii, să fie aplicată cât mai larg. Aceasta libertate își ajunge epoca de mărire cătră finea anilor 60 ai secolului trecut, când, la exemplul Angliei, în urma energiceii intervențiuni a lui Cobden și Bright, eși învingătoare așa numita „școală de Manchester“, reprezentanta celui mai extrem liberalism economic, care conduse la izbânda aceluia faimos „laissez faire, laissez passer“ al secolului al 18-lea. Întreaga Europă era aplicată să urmeze exemplul Angliei. Aceasta este epoca, când ideea libertății individuale, individualismul s'a realizat în organizația social-economică a popoarelor și a strălucit în cea mai mare splendoare.

Dar aplicarea libertății individuale pe o scară atât de extinsă în viața social-economică avu și urmări nefavorabile, rele, între cari cea mai gravă a fost dezvoltarea capitalismului prin deposedarea claselor de jos și îngrămădirea de averi în mâinile burghezimei. Ca reacțiune se născu atunci cel mai caracteristic făt al secolului trecut, socialismul. Ceeace până atunci exista numai în fantasia nebuloasă a unui Babeuf, Saint-Simon, Fourier și Proudhon, deodată căpătă formă concretă și se înalță la valoare de factor politic. Socialismul se ridică cu multă violență, dar și cu o pregătire științifică dintre cele mai serioase. Pe arenă pășeau cei mai clasici reprezentanți ai săi, Rodbertus și Lassalle, Marx și Engels. „Înlături cu libertatea voastră politică și economică“, strigau ei individualiștilor. „Ceea ce numiți voi libertate, pentru cei mai mulți, pentru clasele de jos, e cea mai mare nedreptate.“

Idea egalității sociale, ca și a libertății individuale, e veche. Sub haina principiului social o găsim la Socrates, Aristotel și alți scriitori antici. Cu renașterea, e înăbușită de idea libertății individuale. Cum am văzut însă, ea re apare odată cu socialismul, atunci când se produce ruptura între burghezimea capitalistă și clasele nimicitoare. Reapare cu o mare forță de propagandă împotriva ordinii politice și social-economice, întemeiate pe idea libertății individuale și împotriva tuturor instituțiilor, ce emanau dela această libertate, special împotriva proprietății private, baza organizației sociale, politice și economic în care trăim. Da, pentru că, pe când individualismul pune înainte de toate pe individ, dându-i completa libertate și lăsând ca ordinea socială să se formeze de sine, pe atunci socialismul cerea, ca marginile și sfera de activitate a individului, să fie determinate prin condițiile de viață ale totalității, libertatea fiind restrinsă, ba, dacă trebuința cere, suprimată chiar. Astfel lupta socialismului împotriva ordinii sociale moderne, în esență, nu este altceva, decât lupta între idea de libertate și egalitate, cea dintâi reprezentată prin individualism, cea de a doua prin socialism. Iarăș câtă ironie. Odată aceste două idei erau proclamate ca împreună să ferească lumea, fără să se creadă, că timpul va dovedi, că ele sunt două idei, ce pot sta față'n față ori și când, alătura însă mai nicădată.

Intocmai precum idea libertății individuale a fost deschisă prin un strașnic protest, adus absolutismului și tirăniei monarchice, tot asemenea și idea egalității sociale s'a început prin o violentă critică împotriva individualismului, critică, care și-a ajuns culmea prin operele clasicilor reprezentanți ai socialismului, amintiți în cele precedente. Aceștia au pus bază așa numitului socialism științific-german, care prin tăria argumentelor, se părea că o să cucerească gândirea lumii. Ideii egalității sociale i s'a dat o aparență atât de reală, încât însuși Bismarck, renumit prin conservatismul său, întinse într'un moment mâna lui Lassalle, spre a-l ajuta la realizarea lumii socialiste. Socialismul științific-german a pus bază materialismului istoric, care găsea, că în istoria omenirii, interesele materiale au jucat totdeauna rolul de căpetenie, că acestea influențează viața omenească sub toate raporturile și că sub influența intereselor materiale, istoria consistă din un șir nesfârșit de lupte de clase, luptă a cărei expresiune științifică e socialismul. Astfel socialismul — zic ei — e rezultatul firesc al luptelor tot atât de firești dintre muncă și capital, proletariat și burghezime. Isvorul diferințelor dintre aceste două clase sociale, l-a aflat socialismul științific-german în așa numita teorie asupra valorii, cu care Marx a explicat originea și acumularea capitalului și depozedarea claselor muncitoare. El credea, că era capitalismului se va sfârși. Capitalul va acumula mereu supravaloare, până când societatea nu le va mai putea

suporta și atunci va trebui să urmeze catastrofa, care va primumeni omenirea, trecându-o la o nouă lume, întemeiată pe egalitatea socială.

Materialul studiat de Marx este, fără îndoială, interesant și instructiv. El l-a luat însă numai din istoria dela începutul secolului trecut a Angliei, pe care apoi l-a generalizat pentru întreg continentul, fără a ține seamă, că Anglia este o excepție. Dar Marx era atât de pătruns de adevărul dogmelor sale, încât era sigur, că catastrofa, ce o prevăzuse, va urma cât de curând, că el însuși va putea fi martorul ei. S'a înșelat. Cu toate aceste învățăturile sale au rămas multă vreme sfinte pentru lumea socialistă. Și nu-i mirare. Inzestrat cu o putere de dialectică extraordinară, această minte ageră a știut să dea argumentelor sale sofistice, aparența unei logice ireductibile.

Cincizeci de ani aproape nime n'a cutedat să se atingă de învățăturile acestui apostol al ideii de egalitate socială. În sfârșit ghița a fost ruptă de un chiar discipol al său, Eduard Bernstein, care, cel dintâi, a luat sub o critică mai severă învățăturile maeștrului. A arătat tovarășilor săi de principii, că cu aceste principii, preconizate de antemergătorii săi, lumea nu se va ferici, căci deși conțin mult adevăr, totuș, în mare parte, sunt neîntemeiate. A arătat, că materialismul istoric e eronat, căci nu numai interesele materiale, ci și considerațiunile de naționalitate, politică, religie etc., influențează lumea în dezvoltarea ei; că teoria supravaloare e o construcție absurdă, care nu corespunde stărilor faptice; că catastrofa vestită de Marx n'are să urmeze. Nu e adevărat, că situația claselor de jos ar deveni din ce în ce mai rea; din contră, faptele dovedesc că ele sunt relativ mai bine situate ca mai înainte. La mijloace revoluționare pentru comunizarea mijloacelor de producție e absurd a se gândi cineva și nici chiar cu treptata acaparare a puterii politice, nu se va putea ajunge la mai mult, căci se opun momente sociale, psihice și tehnice de neînălțurat.

E bine deci ca să rămână societatea organizată pe temeiul libertății individuale, dar să se facă anumite reforme la instituțiile sociale. Înainte de toate însă se cere reforma morală a societății.

Dela Bernstein, școala lui Marx și-a pierdut însemnătatea. Toți din toate părțile s'au grăbit să dovedească absurditatea ideii de egalitate socială. •

Dar deși critica a modificat și redus mult din ideile socialismului și deși timpul a confirmat îndreptățirea individualismului, ca singura bază firească a organizației social-economice și politice a lumii, totuș e mai presus de orice îndoială că socialismul și-a avut și își are meritele sale incontestabile, între cari cel mai de căpetenie este, că a atras atențiunea lumii asupra multelor defecte ale libertății individuale, cu deosebire asupra pericolului la care e expusă societatea, dacă nu va da cuvenită atențiune muncitorimei. A deschis singura

cale ce va putea aplana conflictul social: ideea reformelor morale, reformei întemeiate pe etică.

Dacă ideea egalității sociale în lupta ei contra libertății individuale a rămas învinsă, ea n'a putut trece fără să nu lase și urme grave după ea, pe cari lumea le simte și pentru a căror lecuire ostensc toți oamenii de bine și toate instituțiile păcii. Ne-a lăsat ca moștenire mișcările democrației sociale. E curios însă, că deși socialismul german credea, că societatea se formează de sine pe cale evoluționistă, deși vedea în societatea actuală deja germenele societății viitoare, cu un cuvânt deși credea, că mântuirea va sosi de sine, totuși nu s'a dat înapoi dela mijloace, prin care nădăduia să poată accelera plinirea vremii. Intre aceste mijloace cel mai de seamă îl vedea în acapararea puterii politice, spre care scop a și pornit o propagandă generală cu deosebire pentru introducerea sufragiului universal, ca un mijloc, prin care clasele de jos să poată ajunge la putere. Această mișcare, după unii, ar fi trebuit pornită din mai multe părți, căci se invoca ca motiv, că interesele claselor de jos sunt comune în toate țările, de aceea încă în 1847 Marx și Engels elaborară așa numitul „manifest comunist“, care mai târziu, la 1863, a servit de program asociației internaționale a muncitorilor, cunoscută sub numirea de „Internaționala“. Intreg programul era să aducă la conducere clasele de jos, democrația, care să ia din mâna burghezimii capitalul, să-l concentreze în mâinile proletarilor și astfel să comunizeze producția. În baza acestui program s'a continuat agitația, care deveni aproape generală în urma apelului lui Marx: „uniți-vă, proletarii lumii!“

Cele mai mari succese însă pe terenul propagandei socialiste le-a avut Ferdinand Lassalle. Inzestrat cu un talent oratoric foarte pronunțat, în doi ani numai, a chemat și a ridicat la luptă întreaga muncitorime a Germaniei. Succesul său devine cu atât mai remarcant, cu cât în aceeași vreme un mare adversar al său, Schultze-Delitsch, întreprindea și el o propagandă între muncitori, dar exclusiv de natură economică și socială. Lassalle, luând în programul său și agitația politică, a dus cu sine masele poporului. Ca bun patriot se deosebește de Marx, întru cât el a conceput mișcarea pe baze naționale, așa că pe când Marx rămâne prototipul socialismului internațional, pe Lassalle l-am putea numi reprezentantul socialismului național.

Marx și Lassalle au dispărut de mult, dar mișcarea democrației sociale a rămas, s'a continuat de câți chemați, câți nechemat, devenind cu atât mai oarbă și mai desnădăjduită, cu cât la ea au fost angajate elemente lipsite de pregătirea morală și intelectuală pentru a putea înțelege esența și rostul acestei lupte. Și mintea omenească abia a scos la iveală chestiune, pe care lumea s'o înțeleagă și explice în atâtea feluri, ca chestiunea mișcărilor democratice. Ele au existat și există în toate țările și la toate popoarele. Mișcările

acestea, așa cum se pun la cale de cele mai multe ori, sunt periculoase din două motive. Întâi pentru ideile absurde de ce le propagă, tinzând la nimicirea statului, proprietății private și chiar și a familiei și al doilea prin faptul, că cresc masele poporului în grandomanie, biciuindu-le patimile și făcându-le promisiuni irealizabile.

Iată, acesta este rezultatul și stadiul în care se găsea, în preajma războiului mondial, lupta dintre cele două idei, ideea de libertate individuală și ideea de egalitate socială. Aceste sunt asalturile, cari s'au dat, fără succes însă, împotriva societății întemeiate pe libertatea individuală.

*

Desigur, viața politică și social-economică întemeiată pe principiul libertății individuale, prezintă multe scăderi și anomalii. Critica ce i se făcuse de socialiști, deși aspră și de multe ori nedreaptă, conținea și adevăruri, peste care nu se putea trece. Conflictul dintre capital și muncă nu putea rămânea nereșolvat și sufragiul universal, ce se cerea, nu putea rămânea neacordat. Războiul însă nu numai, că a întârziat reformele politice, sociale și economice, ce trebuiau înfăptuite, cu deosebire în statele din Europa centrală și răsăriteană, ci prin suferințele și nedreptățile ce le-a cauzat, a agravat și mai mult starea lucrurilor. Din acest motiv prăbușirile, care au urmat în 1917 și 1918 au și fost unele dintre cele mai grave, dacă nu chiar cele mai grave din câte a cunoscut lumea. Bolșevismul, care nu este decât o formă denaturată a ideii de egalitate socială, distruge imperiul rusesc și amenință cu distrugere și pe cei ce-l încurajau. Fie pentru a preveni pericolul, fie din un sentiment de înțelegere a vremilor schimbate, conducerea statelor și popoarelor se grăbește să anunțe cele mai însemnate reforme politice și sociale. Se anunță sufragiul universal și împăcarea claselor muncitoare prin împroprietărirea ei în pământul, pe care îl lucrează, reforme înfăptuite mai târziu prin legi pozitive. Dar lumea nu-i mulțumită nici cu aceasta și nu-i mulțumită în special muncitorimea industrială, pe seama căreia reformele—asa zicând—n'au adus încă îmbunătățirile reale așteptate. Spre a-i da o satisfacțiune justă și acestei muncitorimi, încep a se auzi glasuri, cari pretind împărțirea ei la beneficiile întreprinderilor. — Ar fi naiv cel ce ar crede, că satisfăcându-se și acest postulat pentru muncitorimea industrială, nemulțumirile se vor termina. Nu. Nici reforma sarcinilor publice pe baza principiului de progresivitatea cea mai radicală, nici impunerea averilor, ca mijloc de a ușura enormele greutăți lăsate de războiu și nici altele asemenea avantajii materiale, acordate claselor muncitoare, nu vor restabili ordinea și liniștea, de care lumea are nevoie, pentru a-și continua calea de progres și civilizațiune. Singur numai reforma morală a societății, reformele întemeiate pe etică, vor putea contribui la așezarea și liniștirea valurilor tulburate și

la recăștigarea echilibrului politic, social și economic al statelor și popoarelor.

Iar când ne gândim la această reformă morală și la reformele etice e cu neputință să nu ne aducem aminte, că ele nu sunt o invențiune a zilelor de astăzi. Sunt reforme de care lumea a avut nevoie totdeauna; mai mult ca ori și când însă are nevoie astăzi. În favorul unor astfel de reforme și-au ridicat cuvântul cei mai luminați bărbați ai lumii, între care se distinge Herbert Spencer. El recunoaște că organizarea societății pe temeiul libertății individuale își are defectele sale și de aceea nu trece cu ușurință peste suferințele oamenilor. Trebuie să recunoaștem că soarta majorității omenirii este destul de tristă, încât numai cu durere ne putem gândi la ea. Regimul actualei organizațiuni social-economice și politice nu poate fi privit cu satisfacție de nici un iubitor de oameni. Dar — spune dânsul — nu e vorba de binele sau răul absolut, ci de binele sau răul relativ. Chestiunea, ce trebuie să ne preocupe este, dacă relele actuale sunt sau nu sunt mai mici, decât relele de care am avea să suferim sub regimul unei alte organizațiuni. Aceasta este chestiunea de cercetat și deslegat și filozoful englez o și desleagă în modul cel mai firesc. Cu o neîntrecută logică el dovedește, că sub un alt regim, cel al egalității sociale de ex., am fi sub toate raporturile neasemănat mai rău și că chiar realizarea unei astfel de dorințe ar fi o pedecă în dezvoltarea omenirii către o stare mai bună. Eu nădăjduesc — continuă Spencer — și sunt încredințat, că viitorul ne va aduce o ordine socială, care sa va deosebi tot atât de cea prezentă, pe cât cea prezentă se deosebește de cea trecută, de pe vremurile cavalerilor în zale și iobagilor în nevoie. Impotrivirea lui în contra socialismului, provine din convingerea, că tocmai aceasta ar împedea progresul omenirii spre o stare mai bună, ducând-o înapoi spre una mai rea. Numai o înceată modificare a organizației omenestii prin disciplina vieții sociale poate produce schimbări permanente și favorabile.

*

Or, cele ce se petrec în zilele noastre și în deosebi în răsăritul Europei dau perfectă dreptate cuvintelor spuse cu mult înainte de marele cugetător. Azi ne-am putut încredința aieva, care ar fi situația omenimei sub un alt regim social. Azi putem înțelege, de ce Spencer spune, că nu poate fi vorba de binele sau răul absolut, ci numai de cel relativ. Va fi având actuala organizație socială multe scăderi și defecte. Ori cât ar fi ele, nu sunt un rău atât de mare, ca nenorocirile ce s'au năpusit asupra lumii sub regimul sovietist. În acest fel de înțelegere al chestiunii, rezidă punctum saliens al reformei morale, al reformelor etice, care trebuie să asigure liniștea și pacea socială. De aci trebuie să pornească și gândirea noastră în toate lucrările și acțiunile ce le întreprindem. Și să mă credeți, că dacă și în această lume turburată se găsesc oameni, cari pot arăta rezultate

morale pe urma lucrării lor, este pentrucă se știu împăca și cu binele relativ, ce li-l poate oferi timpurile și împrejurările grele de azi. — Dacă cu toții am fi pătrunși de această înțelepciune, singura, care ne poate da liniștea și tăria de a suporta jertfele ce trebuie să le aducem, pentru noi și pentru alții, pentru prezent și pentru viitor, în viața privată și publică reforma morală, chemată a restabili echilibrul politic, social, și economic al zilelor noastre, va trebui să vină mai curând decât am crede.

De aceea astăzi, când, după o activitate de aproape 20 de ani pe alte terene ale vieții noastre publice, urc o catedră, pentru care m'am pregătit în tinerețe și pe care o doream, ca pe un ideal de viață, îmi dați voie să mărturisesc, că, convins de cele ce am avut prilej a vă expune până aci, în munca mea din cadrele acestei superioare instituțiuni de învățământ, nu voi afla mulțumire și satisfacție mai mare, decât ca, cu toate puterile, prin toate mijloacele și la toate ocaziunile, să contribui, cu tot ce voi face și voi produce, în lucrarea comună ce începem, la așezarea și consolidarea vieții social-economice a poporului și țării noastre.

Afară de aceasta, animat de exemplul Domniilor Voastre, celor care ați lucrat și până acum la această academie și în deosebi de râvna și entuziasmul profesorului meu de odinioară, azi amic și coleg prețuit, rectorul nostru, și secundat de interesul, ce sper că-l vor arăta străduințelor ce le voi depune ascultătorii mei, voi fi prea fericit să aduc și eu partea ce mi se cade la ridicarea numelui și renumelui acestui important așezământ de cultură și progres.

Congresul Cooperației din România.

Mișcarea cooperativă se simte, în cadrul legiuirilor actuale stânjenită în buna ei dezvoltare și propășire.

Pe de altă parte, lipsa de armonizare între diferitele sisteme de cooperație ale provinciilor alipite și ale vechiului Regat, face ca acest mijloc de organizare economică a maselor, să nu poată progresa în măsura dorită.

Daaceea necesitatea unei legi unitare, pentru întreg cuprinsul țării, bazată pe principiul celei mai largi autonomii, este mai simțită ca oricând.

Guvernele, preocupate de această chestiune, au întocmit prin comisiuni desemnate, un anteproiect de legislație al cooperației.

Cei mai interesați însă, ca viitoarea legiuire să asigure mișcării cooperative, o propășire normală, sunt însuși operatorii.

Pentru ca viitorul proiect de lege al cooperației, înainte de a fi trecut prin corpurile legiuitoare, să

fie discutat alături de alte probleme vitale ale cooperației, s'a decis ținerea unui congres general de cooperatori dela sate și orașe.

Congresul acesta se va ține în zilele de 19, 20 și 21 Noembrie a. c. în București, la Fundația Universitară Carol I din Calea Victoriei (vis-a-vis de Palatul Regal).

Deschiderea se va face în prima zi la orele 10 a. m.

Ordinea de zi

Ordinea de zi a congresului e următoarea :

Ziua I

19 Noembrie ora 10 a. m.

1. Deschiderea congresului.
2. Cuvântăriile invitaților.
3. Cooperația în vechiul Regat și provinciile alipite.

Ora 3 p. m.

1. Bazele de unificare ale cooperației din întreg cuprinsul României-Mari.
2. Discuțiuni asupra subiectului în ordinea înscrierii.

Ziua II

20 Noembrie ora 9 jum. a. m.

1. Mijloacele de finanțare ale cooperației.
2. Problema vânzărilor și a provizionărilor în comun.
3. Discuțiuni asupra subiectului în ordinea înscrierii.

Ora 2 p. m.

1. Învățământul cooperativ și mijloacele de propagandă.
2. Discuțiuni asupra subiectului în ordinea înscrierii.

Ziua III

21 Noembrie ora 9 jum. a. m.

1. Codul cooperativ.
2. Discuțiuni asupra subiectului în ordinea înscrierii.

Ora 3 p. m.

1. Continuarea discuției asupra codului cooperativ.
2. Închiderea congresului.

Diferite lămuriri.

— *Secretar general* al Congresului, a fost desemnat d. V. Teodorescu-Țincu din București, str. Mihail Cornea 29, care va primi orice adesiuni și date informaționale.

— *Direcțiunea generală* a C. F. R. cu ordinul No. 71.474 D. G. 20.329 4—10 C. transmis tuturor stațiilor de cale ferată a acordat o reducere de 50 la sută delegaților la congres în zilele de 19 și 20 Noembrie pentru venirea în București și 21, 22 Noembrie pentru reîntoarcere.

— *Fiecare Federală*, Bancă sau Cooperativă, va elibera membrilor ce vor lua parte la congres, câte două delegații individuale, semnate de președinte. Cu una din aceste delegații se va prezenta la casa de bilete a C. F. R. din localitatea de unde pleacă și a doua se va depune la biroul congresului.

Impozitul industrial.

Pentru constatarea și stabilirea impozitului industrial datorit de fabricile, cari se bucură de avantajele legii industriale din nouile ținuturi, s'au instituit patru comisii pe lângă administrațiile financiare din județele Chișinău, Cernăuți, Timișoara și Cluj, compuse din :

La Chișinău.

Dnii Iulian Levinsky și I. Manoilov desemnați de uniunea industriașilor.

Di Nuhim Balaban din partea comisiei industriale.

Di N. I. Constantinescu ca expert-contabil.

La Cernăuți.

Dnii Billo Paul și Fischer Fr., desemnați de uniunea generală a industriașilor. Di Mihail Schindler Jug, din partea comisiei industriale.

Di Toma Floru, expert-contabil.

La Timișoara.

Dnii Sigismund Szana și dr. Rudolf Aczél, desemnați de uniunea generală a industriașilor.

Di Iulius Neubaer din partea comisiei industriale.

Di Ioan Kremser ca expert contabil.

La Cluj.

Dnii Virgil Desila și Sebes Izsó, desemnați de uniunea generală a industriașilor.

Di Vertheimer Miksa din partea comisiei industriale.

Di Grigore Birtha ca expert-contabil.

Aceste comisii se completează cu câte un inspector financiar, desemnat de ministerul de finanțe. Funcțiunea de secretar va fi îndeplinită de un funcționar desemnat de administrația financiară respectivă.

Circumscripțiile comisiunilor.

Aceste patru comisii vor avea îndatorirea de a constata și stabili impozitul industrial pe exercițiul financiar 1921—1922 și pentru fabricile din județele :

Comisiunea dela *Chișinău* pentru județele : Hotin, Soroca, Bălți, Chișinău, Bender, Acherman, Cahul și Ismail-Orhei.

Comisiunea dela *Cernăuți* pentru județele : Cernăuți, Suceava, Gura Humorului, Rădăuți, Coturani, Storojineț, Vișnița, Câmpulung și Siret.

Comisiunea dela *Timișoara* pentru județele : Timiș, Caraș-Severin, Arad, Bihor, Hunedoara, Sarmar și Maramureș.

Comisiunea dela *Cluj* pentru județele : Brașov, Trei-Scaune, Odorhei, Târnavele, Murăș-Turda, Ciuc, Târnava, Cojocna, Bolj, Solnoc-Dobâca, Bistrița-Năsăud, Turda-Arieș, Sibiu, Făgăraș și Alba de Jos.

Devizele în Germania.

— Reglementarea comerțului de devize. —

Ordonanța președințială reglementând comerțul devizelor străine și destinată să combată speculațiunea, intră imediat în vigoare.

Se prevede mai cu seamă, că toate plățile comerciale în târgul intern german se vor efectua în mărci.

Toate târgurile încheiate în monezi străine rămân valabile.

Cumpărările de devize de particulari și operațiunile asupra devizelor străine sunt supuse restricțiilor.

Oficiile de control vor verifica afectarea devizelor la cumpărările indicate.

Exportul cărnei conservate.

Prohibindu-se exportul vitelor, negustorii, de vite din Ardeal și Banat au intervenit pe lângă ministerul de Industrie și comerț, să lase liber exportul cărnei conservate și să reducă întrucât va fi posibil taxele vamale.

Dacă vitele nu s'ar exporta în stare vie, ci carne conservată, prin faptul acesta s'ar ajuta foarte mult dezvoltarea industriei pielăritului, care în timpul din urmă a luat un frumos avânt în țara noastră.

Astfel pieile ar putea fi exportate în stare prelucrată, valorizându-se pe deplin de către industriașii noștri.

Fabricile noastre de încălțăminte și alte articole din piele ar putea să-și asigure debușuri în Jugoslavia, Bulgaria și alte state, fiind ajutate chiar de către cursul scăzut al valutei noastre.

Dela corpul contabililor.

Săptămâna trecută s'au întrunit la Corpul Contabililor în Palatul Camerii de Comerț din București, comitetul împreună cu delegații băncilor din Capitală spre a lua în discuțiune chestiunea bilanțului Tip.

În principiu s'a recunoscut utilitatea unei scheme generale de bilanț, care, fără a fi impusă prin lege, să se adopte benevol de bănci.

S'a prezentat o schemă de P. Drăgănescu dela Banca Națională, o alta de St. Morărescu-Adria subdirector Banca Franco-Română și o a treia de dl Ianculescu (Banca Românească).

S'a căzut de acord asupra aranjării conturilor în bilanț în ordinea lichidității atât la activ cât și la pasiv. Vor mai urma discuțiuni asupra conturilor ce urmează a intra în fiecare grupă și asupra denumirii.

Comitetul s'a ocupat apoi cu chestiunea construirii localului propriu și având în vedere că s'a acoperit subscripția prima de un milion, s'a hotărât „că în cursul săptămânei viitoare să se constituie societatea: „Activa“ „Casa Corpului Contabililor și a titraților în științe comerciale“.

JUDICIARE.

Chestia valabilității apelului depus la timp la oficiul poștal și sosit cu întârziere la tribunal.

Se știe că în materiale cambială apel se face în timp de 10 zile libere (nu se socotește prima și nici ultima zi) dela pronunțarea sentinții.

Apelul depus în urma acestor 10 zile libere nu mai e valabil și intimatul poate cere respingerea lui pe motivul acesta.

Or, apelantul Grigorescu depusese apelul la oficiul poștal din Iași la timp (în a 8-a zi) însă ajunsese târziu la tribunalul comercial din București.

S'a pus atunci chestiunea de a se ști, dacă depunerea lui la timp la oficiul poștal e suficient, sau nu.

Apelantul nu era în culpă căci el depusese la timp apelul și numai din cauza neregularității funcționării P. T. T. s'a putut întârzia acest apel.

Totuș, Tribunalul comercial a respins acest apel, zilele trecute, hotărând astfel că data apelului se hotărăște la depunerea lui la Tribunal și nu la altă autoritate.

Ordonanțe. Legi. Diverse.

Timbrul la exportul cerealelor.

Direcțiunea generală a vămilor a făcut cunoscut tuturor punctelor vamale, că exporturile de cereale sunt considerate vânzări și deci sunt impuse taxei timbrului proporțional de 1 la sută și că vânzările care se fac după ce marfa s'a încărcat pe vapor sunt deasemenea supuse la taxă.

Prețul măcinșului.

Oficiul pentru controlul grâului, făinei și al pâinei, în ședința ce a ținut-o eri dimineață la ministerul de industrie și comerț, a fixat în mod definitiv prețul măcinșului pentru cereale la morile din Capitală la 3000 lei de vagon.

În cursul săptămânei viitoare urmează să se fixeze prețul măcinșului și la morile din provincie, preț care în nici un caz nu va fi mai mare de 3000 lei de vagon.

În unele orașe mai mici, acest preț va suferi oarecari scăderi.

Naționalizarea liniilor ferate industriale.

Comisia administrativă a județului Arad a avut zilele trecute o întrunire în care s'a hotărât naționalizarea tuturor liniilor ferate industriale de pe teritoriul județului Arad, care aparțin firmelor din statele străine.

Până acum, s'a constatat, că mai multe linii ferate industriale funcționau fără știrea autorităților românești, nefiind anunțate la locurile competente

Refacerea Podurilor C. F. R.

S'a deschis pe seama ministerului de comunicații un credit extraordinar de 16 milioane lei pentru reconstrucția celor 22 poduri de cale ferată, distruse în timpul războiului.

Acest credit se va trece prin conturile exercițiului 1922—1923, ca trezorerii și se va acoperi din fondul de comision de 2 la sută.

CRONICA SĂPTĂMÂNALA.

Proiecte economice nouă. Pentru proxima sesiune a parlamentului sunt în lucrare și să pregătesc următoarele proiecte economice de mare însemnătate:

- a) legea nouă de impozit,
- b) legea cooperativelor,
- c) legea burselor,
- d) naționalizarea subsolului,
- e) legea avantajilor industriale,
- f) banca de emisiune.

Fabrica de oase și coarne s. a. Cluj, își mută atelierul și instalațiile la Ghiris unde și-a construit deja magazinele nouă și o linie ferată.

Uzinele electrice ale orașului Cluj, se vor da în chirie prin licitație publică pe un timp de 20 ani cu începere dela 1 Ianuarie 1923. Licitația se va ține în 12 Noemvrie.

Banca Austriacă de emisiune se va înființa cu un capital de 30 Mil. coroane aur.

Scăderea valorii mărcilor germane a adus cu sine urcarea mărfurilor cu 50—100%.

Polonia luptă cu o criză financiară gravă. Băncile plătesc deponenților până la 60% interese.

BIBLIOGRAFIE.

În EDITURA „SCRISUL ROMÂNESC“ S. A. CRAIOVA au apărut următoarele cărți folositoare și necesare băncilor:

Calculator de dobânzi de Gh. Vasilescu cu tabele calculate a dobânzilor dela orice capital dela 1 zi până 180 zile, dela 1½% până la 12%. Prețul 30 lei.

Manual de ședință de dr. I. N. Fințescu, conținând toate legile uzuale completate. Prețul 120 lei.

Dicționar Francez—Român de C. Săineanu	35	Lei
„ Român—Francez „ „	35	„
„ German—Român „ „ Schroff	35	„
„ Român—German „ „	35	„
„ Latin—Român „ „	35	„
„ Englez—Român „ Schön, Kronn	35	„
Dicționarul Universal al Limbei Românești, de L. Sănuan. Prețul 120 Lei.		
Dicționarul German—Român, ediție mare de Schroff. Prețul 120 Lei.		

În EDITURA „VIAȚA ROMÂNEASCĂ“ S. A. BUCUREȘTI Calea Victoriei 37, au apărut:
Cântece (versuri) de St. O. Iosif Prețul 16 Lei.
Foi de toamnă nuvele de M. Sadoveanu, Prețul 16 Lei.
Turburea (nuvele) de Const. M. Nosculea, Prețul 20 Lei.

Nr. 1180—1922.

CONVOCARE.

În înțelesul § ului 23 din statute, membrii „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“ se convoacă la

Adunarea generală ordinară

ce se va ține la Sibiu, în Sala Prefecturii județene, în zilele de 8 și 9 Noemvrie n. 1922.

Dr. Vasile Suciu,
vice-președinte.

Romul Simu,
secretar.

Un tânăr

absolvent de școală comercială superioară află aplicare *ca practicant* la inst. de arte grafice „Ardealul“ s. a. Cluj, str. Memorandului Nr. 22.

Ofertele sunt a se trimite în scris.

Târgul de cereale

după buletinul oficial al Bursei Brăila.

În ultima săptămână se remarcase o mișcare oarecare în comerțul de export al cerealelor ridicarea leului din ultimele 2 zile a paratizat din nou acest comerț, astfel că s'au făcut numai tranșacțiuni minime pentru nevoile interne.

La 24 Octomvrie s'au vândut în oborul Brăila;

Grâu nou vândut piața Braila Lei — — — per 100 kgr.	
Porumb „ „ „ „ — — — „ „ „	
Orz „ „ „ „ 292—300 „ „ „	
Ovăș „ „ „ „ 295—310 „ „ „	
Fasole „ „ „ „ 540— „ „ „	
Secară „ „ „ „ — — — „ „ „	
Nuci „ „ „ „ — — — „ „ „	

Bursa

Târgul de efecte să mențină tot slab fără urcări mai însemnate deși în multe cazuri ar fi îndreptățite urcările. Cauza este lipsa tot mai pronunțată a numerarului, cari determină deținătorii de efecte să facă tot mai multe oferte. Aceste oferte covârșind cererea să așteaptă noi scăderi.

In târgul de devize îmbunătățindu se cursul Leului, valutele străine înregistrează scăderi.

Târgul de efecte.

Cotări oficiale la Bursa din București și târgul liber.

o/o	Divid.	Luna Octomvrie						
		17	18	19	20	21	23	24
Efecte:								
50%	Imprumut Național 1916	—	78	78	78	78	78	78
50%	Impr. Unirii 1919	—	79.50	79.50	79.50	79.50	79.50	79.50
50%	Impr. Refacerii	—	84	84	84	84	84	84
Bănci:								
Val. nom.	Bca. Națională	320	13 800	13 800	13.800	13.800	13.800	13.400
500	„ Marmorosch B. & Co	100	880	890	900	910	9 0	910
500	„ Românească la purt.	50	830	830	830	830	830	830
500	„ Generală a Țării Rom.	160%	470	470	470	470	470	470
100	„ „Alb na“, Sibiu	—	—	—	—	—	—	—
500	„ Tărănească	65	200	200	200	200	200	200
Intreprinderi:								
500	Reșița	200%	2000	2010	2000	2000	2000	1980
500	I R. D. Petrol	—	1950	1970	2000	2000	2000	1980
1000	Intrepr. Forestiere Rom. Cluj	—	—	—	—	—	—	—

Schimbul de bani.

Paritatea în Lei înainte de războiu		Divid.	Luna Octomvrie						
			17	18	19	20	21	23	24
Cursul la București									
100	Franci francezi	L. 100	1217 —	1214 —	1180 —	1168 —	1130 —	1105 —	
100	„ elvețieni	„ 100	—	—	—	—	—	—	
100	Koroane cehoslovace	„ 105	537 —	540 —	530	525 —	500 —	490	
100	„ ungare	„ 105	6 3/4	6 3/4	—	—	—	—	
100	„ austriece	„ 105	0.22 1/2	0.22 1/2	0.22	0.21	0.21 1/2	0.21	
100	Mărci	„ 125	5 1/2	5 1/4	5 —	4 1/4	3 1/8	3 3/8	
1	Liră St.	„ 25	723 —	731 —	—	709 —	690 —	695	
100	„ Ital.	„ 100	—	692 —	—	680 —	660 —	637	
100	Dinari	„ 100	—	—	—	—	—	—	
100	Drah ne	„ 100	—	—	—	—	—	—	
100	Leva	„ 100	—	—	—	—	—	—	
1	Dolar	„ 5	163 —	164 —	163 —	162 —	156 —	154 —	
Paris									
100	Lei	Fr. 100	8.20	8.20	8.25	8.30	8.90	8.90	
1	Dolar	„ 5	13.35	13.4 1/2	13.40	13.45	13.83	14.01	
1	Liră St.	„ 25	59.23	59.97	60 —	60.21	61.65	62.35	
100	Liră Ital.	„ 100	56.30	56.70	56.60	56.50	57 —	57.30	
100	Mărci	„ 125	0.41 1/2	0.47 1/2	0.40	0.35	0.35	0.32	
100	Kor. cehoslov.	„ 105	43.55	—	—	45.04	44.60	44.95	
100	Kor. ung.	„ 105	—	—	—	—	—	—	
100	Kor. austr.	„ 105	0.02	0.02	—	0.02	0.02	—	
100	Fr. elv.	„ 100	246 —	247.50	246 —	245.75	252.75	—	

CASA CORPULUI CONTABILILOR.

Prospect de emisiune.

«Corpul Contabililor Autorizați și Experților Contabili și Corpul Absolvenților Școalelor Superioare de Comerț» având nevoie de un local propriu, care formează un punct principal din programul acestor instituții, în baza hotărârii comitetelor respective au luat inițiativa constituirii unei societăți anonime pe acțiuni pentru construcția localului cu numele «CASA CORPULUI CONTABILILOR» în care Corpul Contabililor și Corpul Absolvenților de drept își vor avea sediul.

Capitalul social va fi de lei 5.000.000, prima emisiune de: 3.000.000 din care se subscrie 1.000.000, de organizațiunile de mai sus și de membrii fondatori, iar restul de 2.000.000, se dau spre subscripție publică.

Scopul acestei societăți va fi să pună la dispoziția membrilor pe lângă un local de reuniune și conferințe și încăperi pentru o **Academie liberă de Comerț și Contabilitate**, pentru o **Casă de Economie și Credit** și eventual pentru un bazar în care elevii școalelor Comerciale să facă practică. Asemenea se va rezerva câteva camere pentru colegii din provincie.

Acțiunile vor fi de Lei 500 nominal. vărsându-se la subscripție 30% plus 20 Lei de fiecare acțiune pentru cheltuelile de emisiune.

Se primesc subscrieri atât dela Secțiunile Corpului cât și dela membrii, precum și dela ori cine se interesează de această inițiativă.

În special ținem să arătăm că dacă cei 5.000 de colegi înscriși în întreaga țară vor subscrie fiecare chiar numai câte două acțiuni, pe lângă că fac un plasament care le va asigura un dividend obișnuit, întrucât o parte din imobil va fi rezervat pentru birouri și magazine, dar vor acoperi cu prisosință subscrierea și astfel vor avea mulțumirea sufletească că au pus o cărămidă la edificiul, care va însemna încă o manifestare victorioasă a noastră.

Primul vărsământ de Lei 170— (una sută șeztezeci) de acțiune se face la Soc. Comunală de locuințe eftine și la sediul Corpului (Palatul Camerii de Comerț) pentru București, iar pentru provincie la sucursalele și agențiile Băncii Naționale.

Subscrierile se vor face dela 1—30 Noemvrie.

La marele
Institut de arte grafice
Librărie-tipografie-compactorie

„ARDEALUL”

cele mai eftine articole
de birou și tipărituri

CLUJ—ALBA—IULIA—Tg.—MURES.

CONVOCĂTOR

P. T. Domnii acționari ai institutului „PATRIA“ bancă pt. Credit, Comerț și Industrie, societate anon. Blaj, sunt invitați cu onoare — în sensul §. 12 și următorii din statute — la

Adunarea generală extraordinară

care se va ținea în Blaj Duminecă, în 12 Noemvrie st. n. a. c. la 11 ore a. m. în localul institutului cu următorul program:

1. Deschiderea adunării și constituirea biroului;
2. Raportul Consiliului de administrație referitor la sporirea capitalului societar și fuziunea cu Banca Comercială și Industrială din Blaj;
3. Modificarea §§-lor 5, 36, 42 și 44 din statute;
4. Inchiderea adunării.

Domnii acționari, cari voiesc a participa la adunare, sunt rugați a-și depune la cassa institutului resp. la cassa filialei din Teiuș acțiunile și eventual documentul de plenipotență până la 10 Noemvrie la 12 ore din zi. Depunerea acțiunilor resp. a plenipotențelor spre acest scop să poate face și la „ALB NA“ Centrala în Sibiu și „ALBINA“ filiala în Cluj, în acest caz însă cel mult până Joi în 9 Noemvrie st. n. a. c.

Blaj, 19 Octombrie 1922.

„PATRIA“
bancă pentru Credit, Comerț și
Industrie, soc. an., Blaj
Consiliul de Administrație.

ENERGIA ARDEALULUI S. A. CLUJ.

CONVOCARE

Domnii acționari ai societății anonime Energia Ardealului s. a. Cluj se invită prin aceasta la

Adunarea generală extraordinară

care va avea loc în Cluj în localul Băncii Centrale s. a. în 15 Noemvrie 1922 la 11 ore a. m. cu următoarea

Ordine de zi:

1. Deschiderea adunării generale, numirea notarului și verifcătorilor;
2. Raportul Consiliului de Administrație și al cenzorilor și socoțile societății;
3. Deciziune cu privire la liquidarea societății și eventual numirea licuidatorilor.

Cluj, la 16 Octomvrie 1922.

Consiliul de Administrație.

ENERGIA ARDEALULUI S. A. CLUJ.

DEBIT

Bilanț la 30 Septemvrie 1922.

CREDIT

Debitori	—	—	—	—	365830	—	Plăți de capital societar	—	—	600000	—
Pierdere	—	—	—	—	250870	—	Creditori	—	—	16700	—
					616700	—				616700	—

CHELTUELI

Contul Profit și Pierdere.

VENITE

Spese gaz metan	—	—	—	60025	50	Spese de fondare	—	—	—	38885	—
Spese generale, salare, bani de cvartir etc.	—	—	—	212395	26	Interese de Cont curent	—	—	—	47576	50
5% detrageri la schimb	—	—	—	32251	75	Pierdere	—	—	—	250870	—
Studii	—	—	—	30226	50						
Impozit	—	—	—	2434	49						
				337333	50					337333	50

Cluj, la 30 Septemvrie 1922.

Pentru contabilitate:
I. Babeș ss.

CONSILIUL DE ADMINISTRAȚIE:

Domnii Rațiu ss. Ionel Comșa ss. Dr. Victor Bontescu ss. V. Dessila ss. Ioan Hossu ss.

Subsemnații cenzori am examinat conturile prezente și le-am aflat în deplină regulă și consonanță cu registrele societății.

Vasile C. Osvadă ss.

Dr. German ss.

I. F. Negruțiu ss.

INSTITUTUL DE ARTE GRAFICE „ARDEALUL“ CLUJ, STRADA MEMORANDULUI No. 22.